

Wypadki, urazy i zatrucia w populacji dzieci i młodzieży

Accidents, injuries and intoxications in population of children and adolescents

JOLANTA HERDA, BEATA PAWKA, PIOTR DREHER

Lubelskie Centrum Zdrowia Publicznego, ul. Niecała 7B, 20-080 Lublin

According to recognized organizations in the field of public health, namely WHO and UNICEF, protection of children's and adolescents' health should be regarded as a key issue in the health policy of every country. In medical terminology, an accident is an event which can, but does not have to lead to an injury. Therefore, in this paper, the word "injury" is understood as a result of an accident.

In Poland and all over the world, injuries are the main cause of death of children, e.g.: for children aged 10 to 14 years – 47%, and for those aged 15 to 19 years – 67% of deaths are caused by injuries.

Injuries caused by road accidents and drowning are the main cause of death in the younger group. School-aged children are often at risk of road accidents or bike accidents.

In the population of adolescents, aged 15 to 19 years, the highest risk of death as a result of an injury is observed. The main cause of death as a result of an injury and intoxication are falls and road accidents. It is also worth noting that in this age group we observe a rising number of suicides.

Research on health behaviour of school children and adolescents – HBSC clearly proves that the frequency of injuries which require and do not require medical help depends on sex, age and place of residence of an injured person. There is also a relation between the frequency of injuries and family and school situation, lifestyle, self-esteem and several factors describing mental health of young people.

Analysis of factors influencing occurrence of injuries among children and adolescents, allowed observation of relation between economic and welfare state of the country and injuries death rate – as confirmed by listing of epidemiological factors connected with injuries in wealthy and developing countries. Raport Innocenti presents a list of 26 wealthiest countries according to death rate resulting from injuries among children aged 1 to 14 years. The data in Raport Innocenti indicate, that if other countries had the same index as Sweden (the lowest – 5.2 deaths/100.000 children), we would be able to prevent 12.000 deaths yearly.

"The Programme of Improvement of Medical Care in the Educational and Upbringing Environment" developed and introduced by the Centre of Public Health in Lublin showed a tendency of constant frequency of injuries among school-children. In overall population, the number of students who got injured in school environment in the period of three years (a year meaning a school year) is approximately 1.5%. Injuries in the examined group of school-children were related mainly to fractures, luxations and sprains of lower and upper limbs, or head injuries. Accidents which caused injuries most often took place in school sports field or gym.

Many countries undertake various prophylactic actions to prevent injuries among children and adolescents. It is a great challenge for the society, since it requires knowledge of different complex factors leading to an injury, as well as engaging many different institutions in order to lower the frequency of injuries, and, in case of occurring injury, effective hospitalization leading to lower death rate.

Key words: accident, injury, intoxication, death, health behaviour

Troska o zdrowie dzieci i młodzieży zdaniem znaczących w obszarze zdrowia publicznego organizacji międzynarodowych tj. WHO oraz UNICEF, powinna być istotnym elementem polityki zdrowotnej wszystkich państw. Zgodnie z terminologią światową, jako wypadek traktuje się zdarzenie, które może, lecz nie musi prowadzić do powstania urazu. Stąd dalsza terminologia będzie opierała się na słowie „uraz” jako skutek zaistniałego wypadku.

W Polsce i na świecie urazy są główną przyczyną zgonów dzieci, dla przykładu w grupie wiekowej 10-14 lat stanowią 47%, a w wieku 15-19 lat – 65% ogółu zgonów.

Urazy i zatrucia w pierwszej grupie wiekowej charakteryzują się tym, że podstawową przyczyną zgonów są następstwa wypadków komunikacyjnych i utonięć. Dzieci w wieku wczesnoszkolnym narażone są na potrącenia przez samochód i wypadki rowerowe.

W populacji młodzieży w wieku 15-19 lat można zaobserwować zjawisko największego obciążenia ryzykiem zgonu z powodu urazu. Główną przyczyną zgonów z powodu urazów i zatruc są następstwa upadków i wypadków komunikacyjnych. Istotnym podkreślenia jest fakt narastającej częstości zgonów z powodu samobójstw.

Badania nad zachowaniami zdrowotnymi młodzieży szkolnej – HBSC dowiodły, że częstość urazów wymagających i niewymagających pomocy medycznej zależy od płci, wieku oraz miejsca zamieszkania osoby poszkodowanej. Istnieje związek między częstością urazów a sytuacją rodzinną, szkolną, stylem życia, samooceną zdrowia oraz wybranymi czynnikami określającymi zdrowie psychiczne uczniów.

Śledząc czynniki wpływające na powstawanie urazów wśród dzieci i młodzieży można zaobserwować pewne związki pomiędzy statusem ekonomiczno-gospodarczym kraju a częstością urazów oraz umieralnością z ich powodu – dla porównania zestawienie wskaźników epidemiologicznych w zakresie urazów wśród krajów bogatych oraz rozwijających się. Raport Innocenti przedstawił m. in. ranking 26 najbogatszych krajów świata wg współczynnika zgonów z powodu urazów wśród dzieci między 1 a 14 rokiem życia. Z ujętych w nim danych wynika, że gdyby wszystkie państwa miały taki sam współczynnik, jaki posiada Szwecja (**najniższy** – 5,2 zgonów/100 tys. dzieci), można byłoby zapobiec **12 tys. zgonów rocznie**.

Opracowany i wdrożony do realizacji przez Lubelskie Centrum Zdrowia Publicznego „Program Poprawy Opieki Medycznej w Środowisku Nauczania i Wychowania” wskazuje na utrzymywanie się dość stałej tendencji częstości występowania urazów u dzieci i młodzieży w wieku szkolnym. Odnosząc się do ogółu tejże populacji, liczba uczniów doznających urazów w środowisku szkolnym, na przestrzeni trzech lat (jednostką jest rok szkolny) oscyluje w granicy 1,5%. Urazy w badanej grupie uczniów dotyczyły przede wszystkim złamań, zwichnięć i skręceń kończyn dolnych oraz górnych, a także urazów głowy. Jeśli chodzi o miejsca, w których najczęściej dochodziło do wystąpienia urazów były to: boisko szkolne oraz sala gimnastyczna.

Wiele państw podjęło różnorodne działania profilaktyczne w zakresie występowania urazów w populacji dzieci i młodzieży. Jest to duże wyzwanie dla społeczeństw, gdyż wymaga znajomości złożonych czynników predysponujących do ich powstania oraz zaangażowania się wielu środowisk, w taki sposób, aby wspólnie dążyć do obniżenia częstości urazów, a w razie ich powstania, do skutecznej hospitalizacji, odzwierciedlającej się w obniżających się współczynnikach zgonów.

Słowa kluczowe: wypadek, uraz, zatrucie, zgon, zachowania zdrowotne

Analiza struktury demograficznej oraz sezonowości wypadków i urazów w oparciu o rejestr statystyczny pogotowia ratunkowego

The analysis of the demographic structure and seasonal trends in accidents and injuries based on Emergency Service statistic data

ANITA GĘBSKA-KUCZEROWSKA^{1/}, JACEK MIKOŁAJUK^{2/}

^{1/}Zakład Promocji Zdrowia i Szkolenia Podyplomowego, Państwowy Zakład Higieny, ul. Chocimska 24, 00-791 Warszawa, e-mail: akucerowska@pzh.gov.pl

^{2/}Pogotowie Ratunkowe w Sulejówku, ul. A.K. 21, 05-071 Sulejówek

The aim of the study was to assess the dynamics of registered accidents and injuries per annum.

Data on accidents and injuries from the Register of Emergency Service were analysed. Emergency medical service covered the following localities: Sulejówek, Wesoła – district of Warsaw and the community of Halinów. Total area – ca 106 km², number of inhabitants – ca 48 thousands).

In the period from January to December 2005 – 638 accidents and injuries were registered by the Emergency Service. There were 4389 total medical interventions. The population most frequently registered due to accidents and injuries was the age group under 60 years (74%), and accidents and injuries in the population of persons 61 years old and older accounted for 26% of the total number of accidents and injuries (165 subjects).

Analysis of annual frequency of accidents revealed that winter period (January, December) was more risky for patients at the age of 60 years and older. Young males and elderly females were victims of accidents and injuries more often than others.

Key word: accidents, injuries

Celem pracy była ocena dynamiki rejestrowanych urazów i wypadków na przestrzeni 2005 r.

Analizie statystycznej poddano zagregowane dane pochodzące z rejestru zgłoszeń Pogotowia Ratunkowego obejmującego obszarem świadczeń tereny: gminy Halinów, miejscowości Sulejówek i dzielnicy Warszawa-Wesoła (całkowita pow. ok. 106 km², liczba mieszkańców ok. 48 tys.).

W okresie od stycznia do grudnia 2005 r. zarejestrowano w obszarze działań Pogotowia Ratunkowego 638 zdarzeń urazów i wypadków. Całkowita liczba zgłoszeń w tym okresie obejmowała 4389 interwencji w zakresie nagłej pomocy medycznej. Większość zarejestrowanych urazów i wypadków dotyczyła osób w wieku do 60. r.ż. (74%), powyżej 60. r.ż. zgłoszono 165 przypadków (26%).

Porównując dane zgłoszonych urazów z kolejnych miesięcy w roku można stwierdzić, iż udział osób powyżej 60. r.ż. był najwyższy w okresie zimowym (I, XII). W analizie struktury wypadków i urazów w zależności od płci zaobserwowano większy udział procentowy mężczyzn do 60. r.ż. oraz odwróconą tendencję – większego udziału kobiet – ofiar wypadków – w wieku powyżej 60. r.ż.

Słowa kluczowe: wypadki, urazy